

Quickscan flora en fauna

Strandpaviljoen Kaap Hoorn

Eelerwoude

kleurt het landelijk gebied

Quickscan flora en fauna

Strandpaviljoen Kaap Hoorn

Definitief

Versie 2

Opdrachtgever

Staatsbosbeheer Terschelling
Dhr. F. Zwart
Longway 28
8881 CM Terschelling West
0562-442116
f.zwart@staatsbosbeheer.nl

Opdrachtnemer

Eelerwoude
Brink 4a
7981 BZ Diever
T 0521 32 44 00
F 0521 32 44 01
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P6820
Datum: 23-6-2015
Projectleider: R. Leeper
Opgesteld: D. Welink, aangepast door
A. Blankena
Gecontroleerd: R. van Dijk en R. Heins

Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het Ministerie van Economische Zaken stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

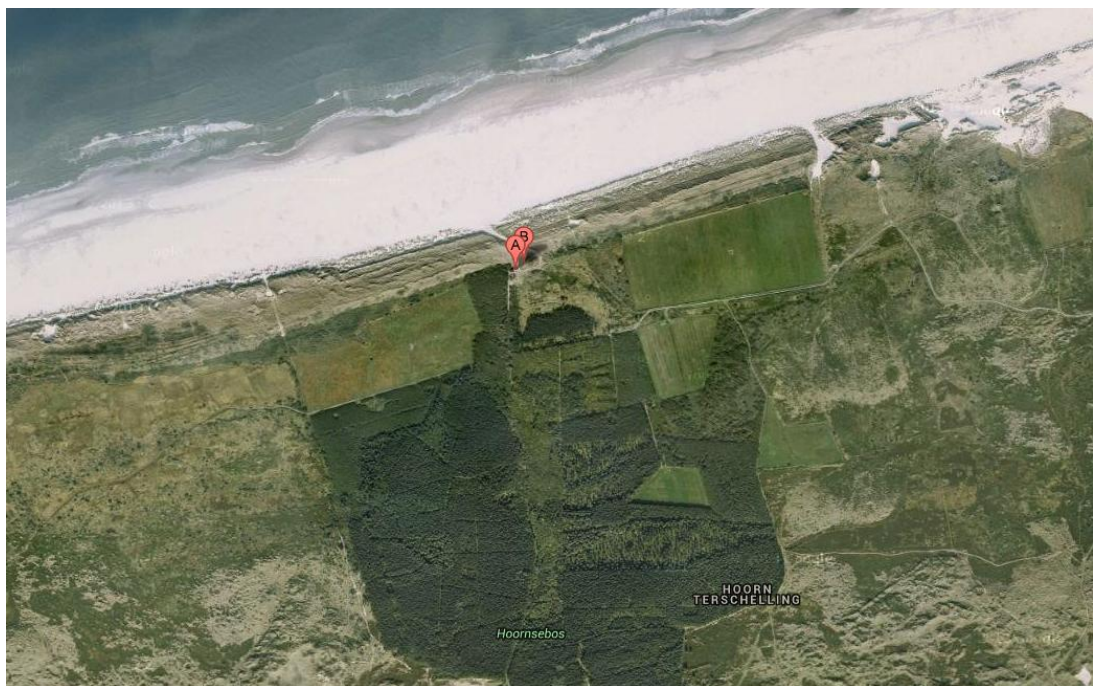
Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

De opmaak van dit rapport gaat uit van dubbelzijdig afdrukken

INHOUD

1	INLEIDING.....	5
1.1	Aanleiding.....	5
2	HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING.....	7
2.1	Huidige situatie.....	7
2.2	Voorgestane ontwikkeling.....	7
3	NATUURWETGEVING.....	9
3.1	Flora- en faunawet beschermt dieren en planten.....	9
3.2	Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998.....	11
3.3	Ecologische Hoofdstructuur.....	12
3.4	Rode lijst.....	13
4	METHODE.....	14
4.1	Bureauonderzoek.....	14
4.2	Terreinbezoek.....	14
5	BESCHERMDE SOORTEN & EFFECTEN.....	16
5.1	Planten.....	16
5.2	Zoogdieren.....	16
5.3	Vogels.....	17
5.4	Amfibieën en reptielen.....	18
5.5	Vissen.....	20
5.6	Beschermde soorten ongewervelden.....	20
5.7	Conclusie Ffw quickscan.....	20
6	BESCHERMDE GEBIEDEN – NATURA 2000.....	22
6.1	Instandhoudingsdoelstellingen.....	22
6.2	Effect beoordeling.....	23
6.3	Cumulatie.....	25
6.4	Conclusie Voortoets.....	25
6.5	Maatregelen voor verhoging kwaliteit.....	25
7	ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR.....	27
7.1	Inleiding.....	27
7.2	Effecten.....	28
7.3	Conclusie.....	30
8	CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN.....	31
8.1	Flora- en faunawet.....	31
8.2	Natuurbeschermingswet.....	32
8.3	EHS (Natuurnetwerk Nederland).....	33
8.4	Uitvoerbaarheid van de plannen.....	33
8.5	Geldigheid onderzoek.....	33
8.6	Maatregelen voor verhoging kwaliteit.....	33
	LITERATUURLIJST.....	36

BIJLAGEN.....	37
BIJLAGE 1- HABITATTYPENKAART	38
BIJLAGE 2- BROEDVOGELTERRITORIA 2012	40
BIJLAGE 3 - INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN NATURA 2000 – GEBIEDEN	41
BIJLAGE 4 – WERKZAAMHEDEN STRANDOPGANG (ZUMKEHR, 2014)	46

Figuur 1 Ligging plangebied (bij 'A'). Bron: Google Maps

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

De eigenaar van horecaonderneming Strandpaviljoen Kaap Hoorn wil graag een jaarrond openstelling en uitbreiding van de capaciteit. Daartoe wordt zowel het terras als het gebouw uitgebreid. Aangezien de voorgenomen ontwikkeling niet past in het geldende bestemmingsplan, is een bestemmingsplanwijziging vereist. Hiervoor is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden of, en zo ja, hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbescherming.

De eerste stap in deze toetsing is de quickscan flora en fauna. De quickscan richt zich op het verkrijgen van een geïnformeerd beeld van de mogelijke consequenties vanuit de Flora- en faunawet. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Uit de quickscan is gebleken dat er voor een aantal soorten nader onderzoek nodig is. In dit rapport zijn de resultaten van beide fasen gebundeld.

De planlocatie ligt in het Natura 2000 gebied Duinen Terschelling en op circa 300 meter van Natura 2000 gebied Noordzee. De aanleg en het gebruik van het plangebied moeten dan ook beoordeeld worden op eventuele strijdigheid met de instandhoudingsdoelen en wezenlijke waarden van deze gebieden. Deze 'Voortoets' is opgenomen in deze rapportage.

Tenslotte maakt het plangebied deel uit van de EHS (Natuurnetwerk Nederland). De voorgenomen ontwikkeling moet worden getoetst aan de waarden van de EHS. Deze toets is ook opgenomen in de rapportage.

Figuur 2 Foto's plangebied – mei 2014

2

HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING

2.1 Huidige situatie

Strandpaviljoen Kaap Hoorn bestaat uit een houten gebouwtje van 1 bouwlaag, zie de foto's in figuur 2. Aan de oostkant is een terras aangelegd. Vóór het gebouw, aan de zuidkant, zijn diverse recreatieve voorzieningen, zoals het pad naar de strandopgang, fietsenrekken en zitmeubilair. Het gebouw grenst in het oosten aan het noordelijkste puntje van het Hoornsebos. Hier bestaat dat uit een vrij vochtige bos met elzen met een kruidenrijke ondergroei. Het gaat daarbij voornamelijk om vrij algemene soorten zoals braam, grote brandnetel en hondsdraf. Dit zijn kensoorten van vegetatietype RG Grote brandnetel (39RG4). Ze zijn in andere omstandigheden vooral bekend van verstoringssituaties, zoals brandnetel. In het bos staan enkele containers, opslag, de waterpompinstallatie en elektravoorziening. Ook wordt er geparkeerd door het personeel. Direct achter het gebouw, aan de noordkant, beginnen de duinen. Achter een smalle duinrand en strand ligt de Noordzee.

Het strandpaviljoen is alleen bereikbaar per voet of fiets en alleen gedurende het zomerseizoen dagelijks geopend van 10.00 t/m 23.00 uur. 's Winters wordt het gebouw meestal afgebroken. Het gemotoriseerde verkeer is bestemmingsverkeer, dat bestaat uit auto's van personeel en een kleine vrachtauto voor de bevoorrading. Naar het paviljoen loopt een asfaltweg. Voor het paviljoen gaat dit pad over in houtsnippers op het duinzand, om de entree naar het strandpaviljoen begaanbaar te maken. Richting de strandovergang gaan de houtsnippers over in een pad van betonnen Stelcon platen (wandelaars) en in een zandpad (voor onder andere de huifkarren).

De aanplant van het Hoornse bos is gestart in 1922 begon Staatsbosbeheer. Het bos staat op een oorspronkelijke duinbodem in het oude duinlandschap.

2.2 Voorgestane ontwikkeling

De eigenaar heeft staat de volgende ontwikkeling voor:

- Het oprichten van een permanent strandpaviljoen: oppervlakte 350 m² op de locatie van het huidige niet-permanente paviljoen;
- Het inrichten van een terras gekoppeld aan het permanente strandpaviljoen met een oppervlakte van 250 m²;
- Verlenging van de asfaltweg inclusief mogelijkheid om te keren i.v.m. bevoorrading met een kleine vrachtauto achter het paviljoen;
- Behouden waterpompput en elektriciteitskast (gebruik daarvan verandert niet);

- Parkeren personeel achter of aan de zijkant van het paviljoen;
- Uitbreiden fietsenstalling (160m²) middels het verwijderen van onderbegroeiing.

Zie figuur 3 voor de inrichtingsschets.

Voor het nieuwe strandpaviljoen zal niet worden geheid. De werkzaamheden zullen buiten het broedseizoen worden uitgevoerd.

Figuur 3. Weergave Inrichtingsschets

3

NATUURWETGEVING

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door de Ecologische hoofdstructuur, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.1 Flora- en faunawet beschermt dieren en planten

De Flora- en faunawet is erop gericht om de Nederlandse biodiversiteit te beschermen. De dieren en planten binnen de Nederlandse wetgeving de plek te geven die hun volgens de Europese afspraken toekomt. De Flora- en faunawet is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten. Voor meer informatie inzake de Flora- en faunawet zie de website van het ministerie van Economische Zaken: www.drloket.nl.

Bescherming planten en dieren

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe').

De wet beschermt:

- enkele vaatplanten;
- bijna alle zoogdieren;
- alle vogels;
- alle reptielen;
- alle amfibieën;
- enkele vissen;
- enkele ongewervelde (insecten en weekdieren).

Deze soorten zijn verdeeld in vijf beschermingsniveau's:

- licht beschermde soorten (tabel 1 van de Flora- en faunawet);
- middelmatig beschermde soorten (tabel 2 van de Flora- en faunawet);
- zwaar beschermde soorten (tabel 3 van de Flora- en faunawet);
- vogels;
- vogels waarvan de nesten het hele jaar zijn beschermd.

	Bestendig beheer	Ruimtelijke ontwikkeling
Niet beschermde soorten	Zorgplicht	Zorgplicht
Soorten van tabel 1 Lichtste beschermingsregime algemene soorten	Vrijstelling Wel zorgplicht	Vrijstelling Wel zorgplicht
Soorten van tabel 2 Middelste beschermingsregime overige soorten	Gedragscode of Ontheffing	Gedragscode of Ontheffing
Vogels	Gedragscode of Ontheffing	Gedragscode of Ontheffing
Vogels met jaarrond beschermde nesten	Gedragscode of Ontheffing	Ontheffing
Soorten van tabel 3 Zwaarste beschermingsregime Bijlage 1 AMvB Bijlage IV Habitatrichtlijn	Gedragscode of Ontheffing	Ontheffing

- *Figuur 4* Overzicht mogelijke instrumenten om de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet te overtreden bij activiteiten. De tabellen in dit overzicht verwijzen naar de verschillende tabellen in de Flora- en faunawet.

Verbodswet

De Flora- en faunawet is - in tegenstelling tot vele andere wetten - een verbodswet en geen gebodswet. Overtreding van de Flora- en faunawet is een economisch delict waarbij op basis van 'strafrecht' boetes worden gegeven en/of vervolging optreedt. Ook kan op basis van bestuursrecht bestuursdwang worden opgelegd. Personen worden individueel aansprakelijk gesteld en eventuele opdrachtgevers kunnen te maken krijgen met aansprakelijkheid en vervolgschade.

De verboden moeten ervoor zorgen dat in het wild levende planten en dieren zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Handelingen die de wet verbiedt zijn:

- plukken, vangen en doden;
- verstoren;
- vernielen van leefgebied, nesten en holen;
- weghalen van eieren;
- bezit en handel.

Onder bepaalde voorwaarden mogen deze handelingen wel uitgevoerd worden. U heeft dan een ontheffing of vrijstelling nodig of u werkt conform een gedragscode.

Figuur 3 geeft aan bij welke activiteiten welke instrumenten beschikbaar zijn.

Zorgplicht

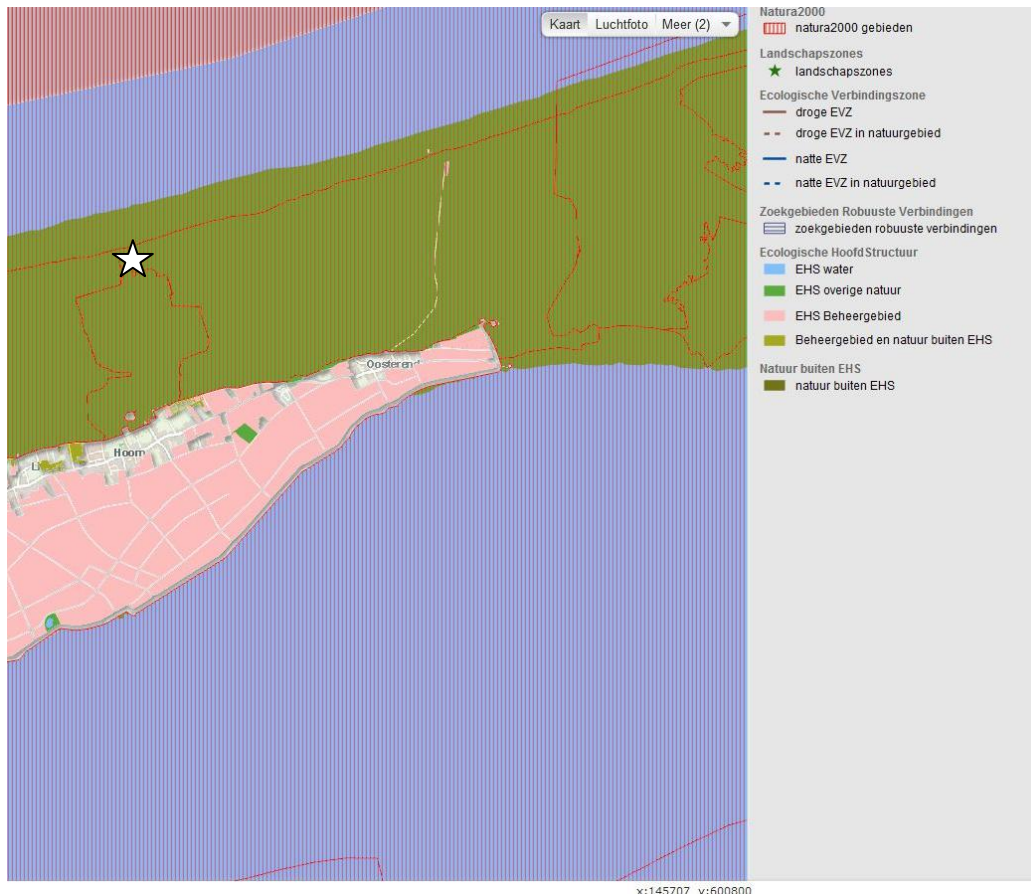
De Flora- en faunawet gaat uit van de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. De mens moet daar zorgvuldig mee omgaan. Daarom is de zorgplicht in artikel 2 van de wet opgenomen. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. Dat betekent dat iedereen naar redelijkheid nadelige effecten:

- moet voorkomen;
- moet beperken;
- ongedaan moet maken.

3.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd.

Kaap Hoorn ligt in het Natura 2000-gebied Duinen Terschelling. Natura 2000-gebied Noordzeekustzone ligt op ongeveer 300 m van het plangebied, achter de duinen. Gezien de ligging in en nabij een Natura 2000-gebied is een analyse van de kans op negatieve effecten noodzakelijk. Zie hiervoor hoofdstuk 7.

Figuur 5 Boven: ligging plangebied (sterretje) ten opzichte van EHS (donker groen). Onder: detailopname- de planlocatie (in licht roze het strandpaviljoen) valt grotendeels buiten de EHS (donkergroen). Bron: www.fryslan.nl.

3.3 Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt. In of in de directe nabijheid van de EHS

geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Wanneer bij een ontwikkeling mogelijke effecten op de provinciale Ecologische Hoofdstructuur denkbaar zijn, is het raadzaam (en in sommige gevallen noodzakelijk) een toetsing aan de EHS uit te voeren. Het plangebied wordt omringd door de EHS, zie figuur 5. In hoofdstuk 7 zal hier verder op ingegaan worden.

3.4 Rode lijst

De Rode Lijst bevat een overzicht van soorten die uit Nederland zijn verdwenen of dreigen te verdwijnen. Dit wordt bepaald op basis van zeldzaamheid en/of negatieve trend. Een vermelding op een Rode Lijst geeft dus een indicatie over hoe het een soort vergaat, het is geen indicatie over de zeldzaamheid. De lijsten worden periodiek vastgesteld door de staatssecretaris van het Ministerie van Economische Zaken. In totaal zijn 18 Rode Lijsten aanwezig waarop 3363 soorten zijn vermeld. Rode lijsten hebben geen juridische status. Als een soort op de lijst komt, is deze niet automatisch beschermd. Daarvoor moet de soort worden aangewezen onder de Flora- en faunawet. Binnen deze rapportage wordt alleen ingegaan op soorten die beschermd zijn onder de Flora- en faunawet en worden Rode Lijst-soorten in principe niet aangehaald.

4

METHODE

Voor de quickscan zijn de aanwezige natuurwaarden in beeld gebracht op basis van een bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek. Uit de quickscan is gebleken dat er voor een aantal soorten nader onderzoek nodig is. Daarvoor is extra veldbezoek uitgevoerd. De resultaten van beide fasen zijn gebundeld in dit rapport.

4.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie.

Uit de landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

De website www.waarneming.nl zijn ook geraadpleegd. Een groot aantal amateurs en professionals zetten op deze websites natuurwaarnemingen. De site wordt gecontroleerd door een validatiecommissie. Soortwaarnemingen via deze bron zijn redelijk betrouwbaar, maar kunnen moeilijk geverifieerd worden. Wel kan het een beeld geven van mogelijke soorten in de regio. Waarnemingen zijn, in tegenstelling tot atlassen, vaak tot op de exacte locatie te herleiden.

Tenslotte zijn enkele soortgroepen systematisch geïnventariseerd in opdracht van Staatsbosbeheer.

4.2 Terreinbezoek quick scan

Voor de quickscan is op basis van een eenmalig veldbezoek de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten/soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door Diliaan Welink adviseur ecologie bij Eelerwoude uitgevoerd op 29 mei 2014 bij 20°C en zon. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopen onderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten ook genoteerd.

4.3 Nader onderzoek

Relevant in het kader van de voorgenomen werkzaamheden is de groep van strikt(er) beschermde soorten. In deze situatie gaat om de in 2014 ingeschatte kans op aanwezigheid van Rugstreepad, Zandhagedis en Levendbarende hagedis in het plangebied. Dit zijn respectievelijk 2 tabel 3 soorten en 1 tabel 2 soort.

4.3.1 Methodiek: Vaststellen rugstreepad alleen bij voortplantingswater

Om met zekerheid te kunnen vaststellen dat rugstreepadden aanwezig zijn in het projectgebied, moet er volgens de soortenstandaard Rugstreepad (RVO,2014) 5 keer gekeken worden bij voortplantingswateren, 's avonds op warme avonden tussen mei en eind juli. Uit deze soortenstandaard blijkt ook dat inventarisatie van rugstreepadden in landhabitat of overwinterhabitat; citaat "redelijkerwijs niet te doen is". De beschreven methodes met plaatjes of met een zaklamp 's avonds op zoek gaan beiden niet afdoende zijn. "De soort kan snel over het hoofd gezien worden en het met voldoende zekerheid aantonen van de afwezigheid van rugstreepadden is redelijkerwijs niet te doen." "In de winter leven rugstreepadden verborgen in de grond en ook dan is het met voldoende zekerheid aantonen van afwezigheid redelijkerwijs niet te doen."

In en nabij het projectgebied is geen voortplantingswater aanwezig voor rugstreepadden. Het plangebied kan dus een functie hebben als landhabitat en overwinteringshabitat.

Soortsdocumenten zijn richtinggevend, niet bindend. Er mag dus beargumenteerd van afgeweken worden. RAVON geeft op haar website een afwijkend advies van 2 keer veldbezoek. Op grond van bovenstaande is besloten om het nader onderzoek te beperken tot twee veldbezoeken door een amfibieën deskundige.

4.3.2 Terreinbezoek nader onderzoek

In juni 2015 is een eerste veldbezoek gebracht aan het projectgebied door de boswachter inventarisatie en monitoring van Staatsbosbeheer. Het tweede veldbezoek is uitgevoerd door een amfibieën deskundige van Eelerwoude (Sharon Boekhout). Dit veldbezoek is eind september uitgevoerd. Beide veldbezoeken zijn uitgevoerd door deskundigen op gebied van reptielen en amfibieën.

Het onderzoek bestaat uit de beoordeling van de geschiktheid van het gebied voor de drie soorten en uit zoeken naar individuen. Dit laatste gebeurt door het keren van materialen.

datum	Type onderzoek	starttijd	onderzoeker	weer	locatie
25-6-2015	Beoordeling geschiktheid habitat en zoeken individuen zandhagedis en rugstreepad		Arjen Zonderland, boswachter Inventarisatie en monitoring SBB		plangebied uitbreiding huidige opslagruimte
24-9-2015	Beoordeling geschiktheid habitat en zoeken individuen	10 -12 uur	Sharon Boekhout, ecoloog Eelerwoude	Regen en miezer	Plangebied keerlus, en uitbreiding opslagruimte

5

BESCHERMDE SOORTEN & EFFECTEN

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldonderzoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit literatuur en andere informatiebronnen. Tevens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.1 Planten

Voorkomen en functie

Het Hoornerbos en in iets mindere mate het Formerumberbos zijn belangrijke groeiplaatsen van de kleine keverorchis *Neottia cordata* en de dennenororchis *Goodyera repens*. Beide soorten orchideeën zijn strikt gebonden aan aanplanten van dennen, en hebben een sterke voorkeur voor percelen met een dichte kroonlaag, waaronder een struiklaag en een kruidlaag nagenoeg ontbreekt. De voor de orchideeën geschikte groeiomstandigheden komen in de naaldbossen van Terschelling veelvuldig voor, maar zijn elders in Nederland zeldzaam tot uiterst zeldzaam (Zumkehr, 2011). Het bos direct bij het strandpaviljoen is loofbos en daarmee ongeschikt als groeiplaats voor beide soorten.

Andere beschermde soorten zijn tijdens een gericht onderzoek in 2011 niet in de directe omgeving van het plangebied waargenomen (Zumkehr, 2011). Gelet op de aanwezige terreintypen en het gebruik van het plangebied is het niet waarschijnlijk dat binnen de begrenzing van het plangebied beschermde plantensoorten voorkomen.

Effecten en vervolgacties

De werkzaamheden zullen geen effect hebben op beschermde plantensoorten.

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is voor flora niet noodzakelijk.

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied.

In het plangebied kunnen de volgende vleermuissoorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Dit zijn algemeen voorkomende

soorten. Van een aantal vleermuissoorten is bekend dat zij in het voor- en najaar via de Waddeneilanden migreren. Ruige dwergvleermuis is één van deze soorten.

Met name de randen van het bos en de bospaden zijn geschikt voor ruige dwergvleermuis als foerageergebied. Solitaire mannetjes of kleine groepen verblijven in spleten en gaten in bomen, achter loshangend schors en in nestkasten. Het bos in het plangebied biedt daar onvoldoende mogelijkheden voor. Kraamkolonies zijn alleen bekend uit Noord-Holland, dus zeer waarschijnlijk niet op Terschelling aanwezig.

Laatvlieger en gewone dwergvleermuis zijn gebouwbewonende soorten. Het strandpaviljoen is voor deze soorten geen geschikte verblijfplaats, omdat geïsoleerde en beschutte plekken (bijvoorbeeld tussen dubbele beplating) ontbreken.

Effecten en vervolg

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Het verjagen, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het verstoren of vernielen van vaste verblijfplaatsen (inclusief de functionele leefomgeving) is verboden vanuit de Flora- en faunawet. De functionaliteit van verblijfplaatsen van vleermuizen dient te allen tijde gegarandeerd te blijven.

De werkzaamheden, de herinrichting en het gebruik van het plangebied zullen geen effect hebben op eventueel aanwezige vleermuizen, omdat geen extra buitenverlichting wordt aangebracht.

5.2.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Tijdens het veldbezoek zijn in de directe omgeving alleen sporen gevonden van konijnen en muizen. Gezien de huidige inrichting en gebruik van het plangebied kunnen, leven hooguit één of enkele algemene muizensoorten onder het gebouw. De konijnen leven in de achterliggende duinen. In het bos direct bij het plangebied zullen alleen algemene soorten voorkomen als egel, bosmuis en gewone bosspitsmuis (tabel 1 soorten). Zwaarder beschermde soorten zijn op basis van hun voorkeur voor habitat én hun verspreiding niet te verwachten in het plangebied.

Effecten en vervolg

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een tijdelijke verstoring en beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende alternatief leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk.

5.3 Vogels

Alle vogels zijn als soort op een gelijke wijze beschermd in de Flora- en faunawet. Beleidsmatig heeft het Ministerie van Economische Zaken een onderverdeling gemaakt,

gericht op de mate van verantwoording en afstemming van werkzaamheden versus het behoud van vaste rust- en verblijfplaatsen. Dit betreft:

- Vogels met jaarrond beschermde nesten
- Overige broedvogels

Bij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden kunnen nesten van overige vogels soms ook jaarrond beschermd zijn. Dit is met name aan de orde bij grote ontwikkelingen of zeer bijzondere locaties. In de regel is dit niet aan de orde en zijn de nesten van de vogels alleen beschermd als ze in gebruik zijn.

Voorkomen en functie

Broedvogels

Direct rond het plangebied zijn geen bijzondere broedvogels aangetroffen, zie bijlage 1. In het bos direct naast het strandpaviljoen kunnen enkele algemene broedvogels broeden als roodborst, houtduif, merel en winterkoning.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Verblijfplaatsen van vogelsoorten die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruik maken zijn niet aangetroffen binnen het plangebied en worden op basis van de aanwezige terreintypen ook niet verwacht.

Effecten en ontheffing

Broedvogels

De aanwezige vogels in het plangebied zijn al gewend aan de aanwezigheid van recreanten in het plangebied en de directe omgeving. In de directe omgeving blijft voldoende gelegenheid voor het vinden van voedsel en nestgelegenheid. De lokale populaties zullen naar verwachting geen negatief effect ondervinden van de ontwikkeling. Het gaat om zeer algemene soorten.

De werkzaamheden zullen worden uitgevoerd buiten de broedperiode en dus geen broed(ende)vogels verstoren. Het terrein zal niet worden verlicht, ook niet na de inrichting.

Aanbevelingen

In de directe omgeving van het plangebied kunnen enkele nestkasten worden opgehangen om de aanwezige soorten extra nestgelegenheid te geven. Dit is echter niet strikt noodzakelijk vanuit de Flora- en faunawet.

5.4 Amfibieën en reptielen

Voorkomen en functie

Het bos in het plangebied is te donker (schaduwrijk) om aantrekkelijk te zijn voor reptielen. Waterelementen voor de voortplanting van amfibieën ontbreken, ook in de directe omgeving. In het duingebied rond het plangebied kunnen rugstreeppad, levendbarende hagedis en zandhagedis leven. De ruimte onder het gebouw kan fungeren als overwinteringsplaats voor amfibieën, zoals de rugstreeppad. Het plangebied betreft echter

zeer suboptimaal leefgebied voor de soorten, temeer gezien de ruime beschikbaarheid van (zeer) geschikte alternatieven in de omgeving. De aanwezigheid van de soorten in het plangebied kan dus weliswaar niet uitgesloten worden, belangrijk leefgebied biedt het plangebied zeker niet.

Effecten en ontheffing

Met de sloop van het gebouw verdwijnen mogelijke verblijfplaatsen van rugstreeppadden. Mogelijk dat bij de aanlegwerkzaamheden de randen van het leefgebied van de hagedissen tijdelijk wordt verstoord.

Na de realisatie van het project is het (potentiële) leefgebied weer beschikbaar. Mogelijk dat het leefgebied zelfs iets verbetert door het uitbreiden van de lengte (gevarieerde) bosrand. De bosranden bieden beter leefgebied ten opzichte van het schaduwrijke bos voor de diverse reptielen. Nader onderzoek moet aantonen in welke mate het plangebied (inclusief werkstrook) nu door rugstreeppad, levendbarende hagedis en zandhagedis wordt gebruikt en wat de effecten van de werkzaamheden op deze soorten zullen zijn.

Nader onderzoek: Rugstreeppad is mogelijk aanwezig in de winter en kan bij de uitvoering van het werk opduiken

Bij beide bezoeken zijn geen rugstreeppadden aangetroffen.

Er is geen geschikt voortplantingswater in de nabije omgeving, daarom is de beoogde locatie niet geschikt voor voortplanting. Onderzoekers zijn ook van oordeel dat het beoordelingsgebied niet geschikt is voor overzomerling. Overzomerling vindt vooral plaats op vochtige plekken. Onder de planken en onder de rommel zouden rugstreeppadden kunnen zitten. Ondanks goed zoeken zijn de rugstreeppadden hier niet vastgesteld.

In de winter staat het grondwater een stuk hoger en komen delen onder water te staan, waaronder ook de opslaglocatie. Deze locatie is daardoor ongeschikt voor overwintering. Onder de tegels en platen van de strandtent is wel geschikt overwinteringshabitat aanwezig voor rugstreeppad. Uit de soortenstandaard Rugstreeppad blijkt dat inventarisatie van rugstreeppadden in landhabitat of overwinterhabitat; citaat "redelijkerwijs niet te doen is". Er kan daarom niet met zekerheid vastgesteld worden dat er geen rugstreeppadden voorkomen in het projectgebied.

Rugstreeppadden staan erom bekend dat ze bouwplaatsen aantrekkelijk vinden. Er is omgewoelde grond, er ligt bouw materiaal om onder te schuilen en in rijsporen blijft gemakkelijk water staan waarin voortgeplant kan worden. De uitvoeringsfase is daarom een gevoelige periode voor rugstreeppadden.

Nader onderzoek: Geen zandhagedis en levendbarende hagedis in het projectgebied, maar mogelijk wel in het duin

Bij beide bezoeken werden geen zandhagedissen en levenbarende hagedissen aangetroffen. Tevens is vastgesteld dat het projectgebied in de bosstrook door de sterke beschaduwing en vochtige omstandigheden niet geschikt voor deze soorten. Aanwezigheid van zandhagedis of levendbarende hagedis kan daarmee op grond van de ongeschiktheid van het habitatype worden uitgesloten.

Het direct aangrenzende duin is wel geschikt voor deze reptielen. Dit ligt direct tegen de bouwlocatie aan.

Conclusie

Er kan niet met zekerheid worden vastgesteld dat er geen rugstreeppad voorkomt in het plangebied. Tijdens uitvoeringswerkzaamheden is het projectgebied in potentie extra aantrekkelijk voor rugstreeppadden.

In het projectgebied zijn geen reptielen aangetroffen en in de bosstrook is het is niet geschikt voor deze soorten. Het aan de bouwlocatie aangrenzende duin is wel geschikt voor reptielen.

5.5 Vissen

Voorkomen en functie

In het plangebied komen geen waterpartijen voor.

5.6 Beschermde soorten ongewervelden

Voorkomen en functie

Het bos en de locatie van het strandpaviljoen zijn ongeschikt voor beschermde vlindersoorten. Voor beschermde libellen ontbreekt geschikt voortplantingsbiotoop. Ook voor andere, zwaarder, beschermde soorten ontbreekt geschikt biotoop.

In het duinengebied ten noorden van het plangebied zijn in 2012 de Rode lijst soorten bruin blauwtje en zilveren maan waargenomen. Bruin blauwtje komt met name langs schelpenpaden voor, in door konijnen sterk begraasde vegetaties en bij lichte mate van betreding en verrijking van de bodem door het organisch afval (bijvoorbeeld paardenmest). Door deze combinatie van factoren ontstaat een goede kiembodem voor de voornaamste waardplant, gewone reigersbek. Het bruin blauwtje wordt dan ook opvallend vaak aangetroffen aan de binnenzijde van strandovergangen. De populatie is het grootst en de laatste jaren het meest bestending bij de strandovergang van Hoorn (Kaap Hoorn). Zilveren maan komt voor in vergraste duinvegetaties (Zumkehr, 2012).

Effecten en ontheffing

De werkzaamheden hebben geen negatief effect op beschermde ongewervelde diersoorten.

5.7 Conclusie Ffw quickscan en nader onderzoek

De ingreep zal naar verwachting leiden tot tijdelijke verstoring en een beperkt verlies van leefgebied van enkele soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is een ontheffing Flora- en faunawet is niet noodzakelijk.

Uit nader onderzoek blijkt dat niet uitgesloten kan worden dat er rugstreeppadden in het plangebied (inclusief werkstrook) aanwezig zijn. Ook blijkt dat het naastgelegen duin geschikt is voor reptielen zoals Levendbarende en zandhagedis.

Dat betekent dat er:

1. Ontheffing nodig is voor flora-en faunawet. Er is mogelijk sprake van verstoring of vernietiging van een zwaar beschermde soort. Dit is ontheffingsplichtig, een gunstige staat van instandhouding moet gewaarborgd zijn.
2. Het werk moet worden uitgevoerd in de minst kwetsbare periode, dat is voor aanvang van de overwinteringsperiode. Een alternatieve mogelijkheid is om het project van tevoren ongeschikt te maken voor rugstreeppadden (bijv. d.m.v. amfibieënschermen).
3. De uitvoering van het werk zal volgens een werkprotocol moeten plaatsvinden, omdat rugstreeppadden juist afkomen op werkzaamheden (rijsporen, graafwerkzaamheden).
4. De uitvoering van het werk vindt plaats onder toezicht en begeleiding van een amfibieëndeskundige.
5. Bij verwijderen/sloop van de huidige platen, opslagplekken etc. zal ook een amfibieëndeskundige aanwezig moeten zijn.
6. Bij de uitvoering dient rekening gehouden te worden met de andere soorten die genoemd staan in de quickscan (*Welink, D. Eelerwoude, 2014*).

5.7.1 Uitvoeringsperiode

De periode van april tot half oktober is voor rugstreeppadden de minst kwetsbare periode om activiteiten uit te voeren.

Omdat de soort niet tijdens de voortplantingsperiode aanwezig is, kunnen maatregelen om b.v. ongeschikt te maken uitgevoerd worden in deze periode. Een aandachtspunt is wel de aanwezigheid van broedende vogels en mogelijke verstoring. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Globaal gaat het om de periode van 1 maart tot 15 juli.

6

BESCHERMDE GEBIEDEN – NATURA 2000

6.1 Instandhoudingsdoelstellingen

In figuur 6 is aangegeven welke Natura-2000 gebieden rond het plangebied liggen (alles rood gearceerd). Het plangebied ligt in de Duinen Terschelling en op circa 300 m van de Noorzeekustzone. Aan de andere kant van het eiland ligt het Natura 2000-gebied Waddenzee.

De voorgenomen ontwikkeling kan zowel een direct effect hebben op de Duinen Terschelling als een indirect effect op de Noordzeekustzone. Dit laatste heet externe werking. In bijlage 3 zijn de instandhoudingsdoelstellingen van beide Natura 2000-gebieden opgenomen.

Figuur 6. Ligging van Natura 2000-gebieden bij het plangebied. Het plangebied is aangegeven met een ster. De rood gearceerde delen maken onderdeel uit van het Natura 2000 gebied. De gearceerde delen op het land zijn onderdeel van Natura 2000-gebied Duinen Terschelling. Het Hoornsebos is oorspronkelijk aangemeld alleen als Habitatrichtlijn, de rest van Duinen Terschelling als Habitat- en Vogelrichtlijn gebied (vandaar de aparte begrenzing van het Hoornsebos). Ten noorden van het eiland ligt het Natura 2000 – gebied Noordzeekustzone, ten zuiden ligt het Natura 2000-gebied Waddenzee. Bron:

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>

6.2 Effect beoordeling

6.2.1 Habitattypen

Noordzeekustzone

De werkzaamheden blijven beperkt tot het plangebied zoals aangegeven in figuur 3. Ze hebben geen effect op de habitattypen in de Noordzeekustzone: er vindt geen ruimtebeslag of versnippering plaats.

De ontwikkeling heeft naar verwachting slechts een zeer geringe toename in het aantal verkeersbewegingen tot gevolg, doordat straks ook in de winter werknemers en bevoorradingsverkeer naar het strandpaviljoen zullen rijden. De weg blijft verder gesloten voor gemotoriseerd verkeer, dus extra verkeersbewegingen van recreanten (die bijvoorbeeld een stukje over het strand willen rijden) zijn niet toegestaan. Naar verwachting leidt de ontwikkeling niet tot een meetbare stijging van de stikstofdepositie.

Duinen Terschelling

De abiotische omstandigheden (water, depositie) zullen grenzend aan het plangebied niet veranderen. Er vindt geen versnippering van habitattypen plaats. Het bos ten westen van het strandpaviljoen en ter hoogte van de fietsenstalling is gekarteerd als habitatype 2180B (Duinbossen vochtig), zie bijlage 1. Het gebied ter plekke van de geplande keerlus is in gebruik genomen door de uitbaters van het strandpaviljoen. Er staan enkele containers en losse opslag, er is een water- en electriciteitsvoorziening en er wordt geparkeerd.

Bij nader onderzoek is gebleken dat de aangetroffen soorten in het stuk bos waar de keerlus voor strandpaviljoen Kaap Hoorn is gepland, voornamelijk bestaat uit zwarte els en grote brandnetel. Andere soorten die hier zijn aangetroffen zijn hondsdrif en braam. Alle vier de soorten zijn kensoorten van vegetatietype 39RG4 RG Grote brandnetel. Dit vegetatietype is kwalificerend voor habitatype vochtige duinbos (2180B). (*Schaminee et al, 2015, Schaminee, Stortelder en Westhof, 1995 en www.alterra.nl/synbiosys/natura2000*)

De overige habitattypen van Duinen Terschelling komen niet in of bij het plangebied voor. De instandhoudingsdoelstellingen voor deze habitattypen komt dus niet in gevaar.

Conclusie

Op basis van de beschikbare informatie is sprake van negatief effect op het beschermde habitatype Duinen Terschelling en geen negatief effect op habitatype Noordzeekustzone. Een negatief effect op een kwalificerend habitatype moet voorgelegd worden aan bevoegd gezag. Wij adviseren Staatsbosbeheer daarom om het voorstel met de keerlus opnieuw aan de provincie voor te leggen, om te voorkomen dat er bij de uitvoering in gebreke stelling plaatsvindt. De Provincie zal vervolgens beslissen welke vervolgstappen er nodig zijn.

6.2.2 Habitatsoorten

Duinen Terschelling

De habitatsoorten (zie bijlage 3) van Duinen Terschelling, drijvende waterweegbree en groenknolorchis zijn gebonden aan respectievelijk water en jonge, natte, kalkrijke duinvalleien. Deze biotopen komen niet in het plangebied of directe omgeving voor, geschikte groeiplaatsen ontbreken dus.

Noordzeekustzone

De habitatsoorten van de Noordzeekustzone (zie bijlage 3) zullen geen direct effect ondervinden van de werkzaamheden en de activiteiten. Ook indirecte effecten zoals stikstofdepositie, verdroging etc. zijn niet aan de orde. De geluidsoverlast van de werkzaamheden (er zal niet geheid worden) en de toename in recreatiedruk zal niet reiken tot de leefgebieden van deze soorten.

Conclusie

De instandhoudingsdoelstellingen voor de habitatsoorten van beide Natura 2000-gebieden komen door de voorgenomen ontwikkelingen niet in gevaar.

6.2.3 Broedvogels

Duinen Terschelling

De kwalificerende broedvogels voor het Natura 2000-gebied Duinen Terschelling zijn niet waargenomen in de buurt van het plangebied, zie bijlage 2. Het bos in en rondom het plangebied vormt geen geschikt broedgebied voor de kwalificerende vogelsoorten.

De geplande ontwikkeling leidt naar verwachting niet tot een vergroting van de bezoekerscapaciteit van het strandpaviljoen in de broedperiode, omdat er geen uitbreiding is van werkzaamheden, activiteiten en capaciteit. In de gebruiksfase treedt dus geen extra verstoring op ten opzichte van de huidige situatie.

De werkzaamheden zullen indien mogelijk worden uitgevoerd buiten de broedperiode en dus geen broedende vogels verstoren. Werkzaamheden tijdens het broedseizoen zullen wel kunnen verstoren.

Noordzeekustzone

In het winterseizoen is het, met vergunning, toegestaan om met een auto op het strand te rijden. Een aantal daarvan kan besluiten om de auto op het strand achter te laten en naar het strandpaviljoen te lopen. Het is niet de verwachting dat dit grote aantallen zullen zijn, omdat de auto's niet dicht bij het paviljoen geparkeerd kunnen worden.

De locatie waar de auto's achter worden gelaten is geen broedgebied voor de broedvogels van De Noordzeekustzone. In het broedseizoen is deze locatie van de strandopgang te druk om als zodanig te functioneren. Het parkeren van de auto's vormt zal dus geen (potentieel) broedgebied vernielen.

Conclusie

De instandhoudingsdoelstellingen voor de broedvogels komen door de voorgenomen ontwikkelingen niet in gevaar.

6.2.4 Niet-broedvogels

Duinen Terschelling

Duinen Terschelling is niet aangewezen voor niet-broedvogels.

Noordzeekustzone

Naar verwachting zal het aantal bezoekers van het strandpaviljoen in het broedseizoen niet noemenswaardig wijzigen en dus ook niet het aantal mensen dat van de strandopgang gebruik maakt. Naar verwachting zal ook buiten het broedseizoen het aantal bezoekers van de strandopgang niet noemenswaardig toenemen. In de huidige situatie wordt deze ook gebruikt door mensen en treedt dus mogelijk enige verstoring van eventueel aanwezige vogels op. De instandhoudingsdoelstellingen komen naar verwachting niet in gevaar.

6.3 Cumulatie

De strandopgang bij Kaap Hoorn, wordt, net als elders op Terschelling, op het moment van schrijven van deze rapportage aangepast, zie bijlage 4. De aanwezige stelconplaten worden vervangen door nieuwe en waar nodig aangevuld. Ter hoogte van Kaap Hoorn betekent dit dat de gehele strandopgang (zie figuur 3) verhard wordt en de fietsenstalling vergroot.

Zumkehr (2014) concludeert dat hiervan geen negatieve effecten te verwachten zijn op de instandhoudingsdoelstellingen van de Duinen Terschelling en dat ook geen cumulatieve effecten zijn te verwachten van de verharding van de overige strandovergangen en van overige plannen in de omgeving. Hij verwacht geen toename in de intensiteit van het gebruik.

6.4 Conclusie Voortoets en nader onderzoek

De instandhoudingsdoelstellingen van habitatype Noordzeekust, de habitatoorten, broedvogels en niet-broedvogels van zowel Duinen Terschelling als Noordzeekustzone komen niet in gevaar. Uitgangspunt daarbij is dat er niet geheid wordt.

Het habitatype Duinen Terschelling is wel aangetroffen in het plangebied, er is sprake van een negatief effect. Een negatief effect op een kwalificerend habitatype moet voorgelegd worden aan bevoegd gezag; de provincie. Zij zal vervolgens beslissen welke vervolgstappen er nodig zijn.

6.5 Maatregelen voor verhoging kwaliteit

Om toekomstige ingebruikname van het waardevolle(re) en kwalificerende bos te voorkomen, zal Staatsbosbeheer met de uitbater van het strandpaviljoen afspraken maken over het voorkomen van aantasting van het bos. Op de grens van het plangebied zal middels beheer en eventueel aanplanting een dichte struiklaag worden ontwikkeld, zodat het lastig wordt om toegang tot het bos te krijgen.

In de nabije omgeving van het plangebied zal Staatsbosbeheer enkele maatregelen treffen om de kwaliteit van het duinbos te verhogen.

7

ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

7.1 Inleiding

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt. Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de EHS het 'nee, tenzij-regime'. Indien een voorgenomen ingreep de 'nee tenzij'-afweging met positief gevolg doorloopt, kan de ingreep plaatsvinden, mits eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en restschade wordt gecompenseerd.

Uitgangspunt in de nota "Spelregels EHS" is dat geen nettoverlies aan waarden voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang mag plaatsvinden. Op basis van deze drie aspecten wordt een beschrijving gegeven van de huidige waarde van het plangebied en het effect van de ontwikkeling op deze waarde.

Indien de natuur- en landschapswaarden van de EHS worden aangetast, dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen waarmee de schade zoveel mogelijk wordt beperkt. Per saldo zal op planniveau of gebiedsniveau geen verlies mogen optreden van areaal, kwaliteit en samenhang. Indien er wel schade wordt veroorzaakt dan dient compensatie plaats te vinden.

De locatie van het strandpaviljoen behoort niet tot de EHS, maar wordt daar wel aan alle kanten door omsloten. De keerlus en fietsenstalling liggen wel binnen de EHS, zie figuur 7.

Figuur 7. Ligging van plangebied en ontwikkelingen ten opzichte van de EHS. De EHS is donkroen ingetekend. Het strandpaviljoen en de directe omgeving vallen buiten de EHS. De keerlus valt voor een deel in de EHS, de fietsenstalling (blauwe rechthoek) geheel. Volledigheidshalve is de opgang naar het strand ook aangegeven, dit valt in een ander project.

7.2 Effecten

7.2.1 Areaal

De keerlus en de fietsenstalling komen binnen de EHS te liggen, zie figuur 7. In totaal gaat het om circa 300m² die door ernstige aantasting een geringe ecologische functie heeft, maar wel hoort tot een kwalificerend habitatype zie 7.2.2. Na de herinrichting bestaat de ecologische functie van de keerlus vooral uit bosrand. De ecologische functie van de fietsenstalling zal niet veranderen, dit blijft een grazige vegetatie met weinig bijzondere natuurwaarden.

In totaal blijft in het plangebied de oppervlakte EHS met geen tot lage kwaliteit ter plaatse gelijk.

7.2.2 Kwaliteit

Het bos direct grenzend aan het strandpaviljoen bestaat voornamelijk uit zwarte els en grote brandnetel. Andere soorten die hier zijn aangetroffen zijn hondsdrif en braam. Alle vier de soorten zijn kensoorten van vegetatietype 39RG4 RG Grote brandnetel. Dit vegetatietype is kwalificerend voor habitatype vochtige duinbos (2180B). (*Veldgids Rompgemeenschappen, De vegetatie van Nederland 5 en website alterra/synbiosys/natura2000*)

Het gebied ter plekke van de geplande keerlus is in gebruik genomen door de uitbaters van het strandpaviljoen (zie hoofdstuk 2). Er staan enkele containers en losse opslag, er is een water- en elektriciteitsvoorziening en er wordt geparkeerd. De bosstructuur en de vegetatiestructuur zijn ernstig aangetast door de ingebruikname. Er komen geen streng

beschermde soorten voor (zie hoofdstuk 5). Ondanks de ingebruikname kent het gebied is nog steeds natuurkwaliteit die kenmerkend is voor vochtig duinbos.

Ook ter hoogte van de fietsenstalling zijn kensoorten van hetzelfde vegetatietype aangetroffen. Waar het bos gebruikt wordt als stalling is het gekapt en kent het een lage, grazige vegetatie. De uitbreiding van de fietsenstalling is gepland door 160m² onderbegroeiing te verwijderen. Er komen geen beschermde soorten voor (zie hoofdstuk 5) maar wel een vegetatie die hoort bij een beschermde habitatype (zie hoofdstuk 6). Er is dus sprake van een negatief effect op een habitatype.

Bij de uitbreiding ontstaat ter plekke van de keerlus een grotere lengte bosrand dan in de huidige situatie. Bosranden zijn belangrijke biotopen voor een groot aantal plant- en diersoorten. De kruid- en struiklaag kunnen zich in bosranden beter ontwikkelen door meer licht. Daarmee kan ook een, zeer lokale en relatief geringe, impuls aan de kwaliteit van de EHS gegeven worden.

Om toekomstige ingebruikname van het waardevolle(re) en kwalificerende bos te voorkomen, zal Staatsbosbeheer met de uitbater van het strandpaviljoen afspraken maken over het voorkomen van aantasting van het bos. Op de grens van het plangebied zal middels beheer en eventueel aanplanting een dichte struiklaag worden ontwikkeld, zodat het lastig wordt om toegang tot het bos te krijgen.

In de nabije omgeving van het plangebied zal Staatsbosbeheer enkele maatregelen treffen om de kwaliteit van het duinbos te verhogen.

De voorgestane ontwikkeling van het gebied zorgt voor een meer gestructureerde inrichting van het gebied. Daardoor wordt randwerking en uitstralende verstoring in het omliggende gebied voorkomen. Er ontstaat een beter controleerbare en beheersbare situatie. Gebruikers van het gebied kunnen beter gestuurd worden en verrommeling wordt voorkomen. De maatregelen die daarvoor noodzakelijk zijn (creëren van een keerlus en uitbreiden fietsenstalling), zijn gepland op locaties met habitatypekwaliteit, al is die ernstig aangetast door ingebruikname. Een andere locatiekeuze voor keerlus en fietsenstalling had kunnen zorgen voor minder ecologische druk. De herinrichting had een kans geboden om de ingebruikname van het bosgebied met o.a. zeecontainers op te ruimen en herstel van het bosbiotoop mogelijk te maken. Dit had kunnen bijdragen tot een heldere indeling van het terrein zonder verrommeling en het beperken van verstoring rondom het plangebied.

Conclusie

Er is natuurkwaliteit aanwezig in het plangebied, in de vorm van vegetatietype 39RG4 RG Grote brandnetel. Dit vegetatietype is kwalificerend voor habitatype vochtige duinbos (2180B). Het boskarakter en biotoop is ernstig aangetast door ingebruikname van het gebied door de uitbater.

De voorgestane ontwikkeling van het gebied zorgt voor een meer gestructureerde inrichting van het gebied. Daardoor wordt randwerking en uitstralende verstoring in het omliggende gebied voorkomen. Door het creëren van een goed ontwikkelde bosrand kan toekomstige natuurkwaliteit worden vergroot. Toekomstige ingebruikname in gebied met

natuurkwaliteit moet voorkomen worden. Een heldere terreinindeling en goede afspraken met Staatsbosbeheer als eigenaar van de grond kunnen daartoe bijdragen.

7.2.3 Samenhang

De werkzaamheden en activiteiten leiden niet tot versnippering van de EHS. De samenhang binnen de EHS zal niet veranderen.

7.3 Conclusie

De keerlus en uitbreiding van fietsenstalling zijn gepland in bosgebied met kensoorten van een vegetatietype dat kwalificerend is voor habitatype Vochtig duinbos. De voorgestane ontwikkeling leidt tot verdwijnen van deze vegetatie ter plekke. Dit is een negatief effect op een kwalificerend habitatype en een aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS ter plekke, maar niet van de samenhang van de EHS.

Zie 8.6 voor de maatregelen die worden getroffen om de ecologische kwaliteit te verbeteren.

8

CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN

8.1 Flora- en faunawet

8.1.1 Licht beschermde soorten – geen vervolg

De ingreep zal naar verwachting leiden tot tijdelijke verstoring en een beperkt verlies van leefgebied van enkele soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk.

8.1.2 Zwaarder en zwaar beschermde soorten – nader onderzoek

De werkzaamheden, de herinrichting en het gebruik van het plangebied zullen geen effect hebben op eventueel aanwezige vleermuizen, mits geen extra buitenverlichting wordt aangebracht. Indien dit wel het geval is, moet onderzocht worden of en zo ja, welk effect dit heeft op vleermuizen.

Uit nader onderzoek blijkt dat niet uitgesloten kan worden dat het plangebied (inclusief werkstrook) nu door de rugstreeppad wordt gebruikt.

8.1.3 Ontheffing en werkprotocol

7. Voor de rugstreeppad is ontheffing nodig voor flora- en faunawet. Er is mogelijk sprake van verstoring of vernietiging van een zwaar beschermde soort. Dit is ontheffingsplichtig, een gunstige staat van instandhouding moet gewaarborgd zijn.
8. De uitvoering van het werk zal volgens een werkprotocol moeten plaatsvinden, omdat rugstreeppaden juist afkomen op werkzaamheden (rijsporen, graafwerkzaamheden).
9. De uitvoering van het werk vindt plaats onder toezicht en begeleiding van een amfibieëdeskundige.
10. Bij verwijderen/sloop van de huidige platen, opslagplekken etc. zal ook een amfibieëdeskundige aanwezig moeten zijn.
11. Bij de uitvoering dient rekening gehouden te worden met de andere soorten die genoemd staan in de quickscan

8.1.4 Uitvoeringsperiode

Het werk moet worden uitgevoerd in de minst kwetsbare periode, dat is voor aanvang van de overwinteringsperiode. De periode van april tot half oktober is de minst kwetsbare periode om activiteiten uit te voeren. Een alternatieve mogelijkheid is om het project van tevoren ongeschikt te maken voor rugstreeppadden (bijv. d.m.v. amfibieënschermen). Omdat de soort niet tijdens de voortplantingsperiode aanwezig is, kunnen maatregelen om ongeschikt te maken uitgevoerd worden in de voortplantingsperiode.

8.1.5 Rekening houden met vogels

Vanwege de minst kwetsbare periode voor rugstreeppadden zullen werkzaamheden in het broedseizoen moeten worden uitgevoerd. Een aandachtspunt is wel de aanwezigheid van broedende vogels en mogelijke verstoring. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Globaal gaat het om de periode van 1 maart tot 15 juli.

8.1.6 Zorgplicht en zorgvuldig handelen

In het kader van de zorgplicht uit de Flora- en faunawet zijn de volgende maatregelen noodzakelijk:

- Bij de aanleg van het pad moet zorgvuldig worden omgegaan met de begroeiing van gewone reigersbek, zodat de populatie bruin blauwtje niet massaal van haar waardplant wordt beroofd.
- Tijdens de uitvoering dient men alert te zijn op aanwezigheid van fauna en deze, indien noodzakelijk, te verplaatsen.
- Bij onvoorziene situaties dient contact opgenomen te worden met een ter zake kundige over de wijze van handelen.
- De ingrepen in het landschap en de verstoring wordt zo beperkt mogelijk gehouden, opdat zo min mogelijk verblijfplaatsen en dieren aangetast worden.

8.1.7 Aanbevelingen

In de directe omgeving van het plangebied kunnen enkele nestkasten worden opgehangen om de aanwezige soorten extra nestgelegenheid te geven. Dit is echter niet strikt noodzakelijk vanuit de Flora- en faunawet.

8.2 Natuurbeschermingswet

Er is sprake van negatief effect op habitattype Vochtig duinbos in het stuk bos waar de keerlus en de uitbreiding van de fietsenstalling zijn gepland.

De instandhoudingsdoelstellingen van het habitattype Noordzeekust, de habitatsoorten, broedvogels en niet-broedvogels van zowel Duinen Terschelling als Noordzeekustzone komen niet in gevaar. De ontwikkeling heeft geen negatieve effecten. Uitgangspunt daarbij is dat er niet geheid wordt.

8.3 EHS (Natuurnetwerk Nederland)

Met de ontwikkeling worden de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS aangetast door de geplande keerlus en de uitbreidingslocatie van de fietsenstalling. Het gaat om dezelfde waarden als die beschreven staan in 8.2.

8.4 Uitvoerbaarheid van de plannen

Wanneer er sprake is van een bestemmingsplan procedure moet aannemelijk gemaakt worden dat de plannen uitvoerbaar zijn. Dit betekent dat aangetoond moet worden dat een ontheffing Flora- en faunawet verkregen kan worden.

Het bestemmingsplan biedt voldoende ruimte om aan de eisen voor een ontheffing te voldoen. De noodzaak voor een ontheffing belemmeren de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan dus niet. In het kader van Natuurbeschermingswet en Ecologische Hoofdstructuur moet een verklaring van geen bedenkingen worden aangevraagd. Een negatief effect op een kwalificerend habitattypen moet voorgelegd worden aan bevoegd gezag, om te voorkomen dat bij de uitvoering ingebrekestelling plaatsvindt. De Provincie zal vervolgens beslissen welke vervolgstappen er nodig zijn.

8.5 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegd gezag (ministerie van Economische Zaken in deze) hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar strikt beschermde soorten (tabel 3 soorten en vogels):

“ Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Voor onderzoeken waar alleen soorten van tabel 1 en/of 2 van de Flora- en faunawet aan de orde zijn, mag worden volstaan met een geldigheid van 5 jaar. Waarbij ook geldt dat er in die periode weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen optreden.

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

8.6 Maatregelen voor verhoging kwaliteit

Om toekomstige in gebruik name van het waardevolle(re) en kwalificerende bos te voorkomen, zal Staatsbosbeheer met de uitbater van het strandpaviljoen afspraken maken over het voorkomen van aantasting van het bos. Op de grens van het plangebied zal middels beheer en eventueel aanplanting een dichte struiklaag worden ontwikkeld, zodat het lastig wordt om toegang tot het bos te krijgen.

In de nabije omgeving van het plangebied zal Staatsbosbeheer enkele maatregelen treffen om de kwaliteit van het duinbos te verhogen.

8.7 Heroverweeg alternatieve locatie voor keerlus

Een negatief effect op kwalificerend habitatype Vochtig duinbos zal voorgelegd moeten worden aan de provincie, zodat zij kan beslissen welke vervolgstappen er nodig zijn. Wij adviseren Staatsbosbeheer daarom om het voorstel met de keerlus opnieuw aan de provincie voor te leggen.

Een alternatief is om de aan- en afvoerweg voor bevoorrading te combineren met het voet- en fietspad. Dit alternatief is in het voortraject als minder wenselijk beoordeeld, omdat een kerende vrachtwagen wandelaars en fietsers in de weg zou kunnen zitten. Dit effect is echter beperkt, immers voor een strandpaviljoen is het bevoorradingsverkeer relatief beperkt. Enkele vrachtwagens per week die gebruik maken van een strook waar ook wandelaars of fietsers zijn, is redelijkerwijs geaccepteerd in Nederland.

Tabel 1 Resultaten (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna in het plangebied.

Tabel	Soort(groep)	Gebruik gebied	Effect ruimtelijke ontwikkelingen	Ontheffing	Vervolg Nader onderzoek / mitigerende en/of compenserende maatregelen
1	Algemene grondgebonden zoogdieren	Leefgebied	Tijdelijke aantasting leefgebied, doden, op termijn weer geschikt leefgebied	Nee	Zorgplicht
3	Vleermuizen	Mogelijk jachtgebied	Geen effect	Nee, mits	Buitenverlichting niet toeneemt ten opzichte van huidige situatie
3	Zandhagedis, Rugstreepad	Mogelijk onderdeel van leefgebied	Onbekend	Onbekend	Nader onderzoek
V	Vogels	Broedlocatie Foerageergebied	Mogelijke verstoring	Nee, mits	Werkzaamheden buiten broedseizoen uitvoeren

LITERATUURLIJST

- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W. (2009). *De amfibieën en reptielen van Nederland*, - *Nederlandse fauna* 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009). *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingrepen*.
- Kadaster (2011). *Topografische Kaart Nederland - 1:25.000*. Emmen, Kadaster.
- Koninklijke Vermande (1999-2009). *Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3, 4 en 5*. SDU Uitgeverij, Den Haag
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (2004). *501 Algemene Maatregel van Bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*. Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, *Soortenstandaard Rugstreeppad, versie 2.0*, dec 2014
- Schaminée J., et.al.. *Veldgids Rompgemeenschappen*, KNNV Uitgeverij, Zeist, 2015
- Schaminee, J.H.J, A.H.F. Stortelder en V. Westhof. *De vegetatie van Nederland, deel 5, Uppsala/Leiden* 1995
- Zumkehr, P.J., 2011, *Dunningen en bosvorming in het Formerumer- en Hoornerbos, Terschelling. De gevolgen voor de kleine keverorchis Neottia cordata, de dennenorchi Goodyera repens en andere natuurwaarden van de bossen.*, Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland Terschelling
- Zumkehr, P.J., 2013, *Monitoring van dagvlinders, libellen en sprinkhanen op Terschelling in 2012*, Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland Terschelling
- Zumkehr, P. J., 2014, *Aanpassingen aan de strandovergangen op Terschelling; een ecologische beoordeling*, Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland Terschelling.

Natura 2000: - www.synbiosys.alterra.nl/natura2000

Soortinformatie: - www.zoogdiervereniging.nl

- www.ravon.nl

- www.libellennet.nl

Waarnemingen: - www.waarneming.nl

BIJLAGEN

Bijlage 1 – Habitattypenkaart

Bijlage 2 – Broedvogelterritoria 2012 (bijzondere soorten) en 2006 (alle soorten)

Bijlage 3 – Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebieden Duinen

Terschelling en Noordzeekustzone

Bijlage 4 – Overzichtskaart aanpassing strandopgang (uit Zumkehr 2014)

BIJLAGE 1- HABITATTYPENKAART

 Begrenzing Natura 2000

HABITAT_NR

- H0000, Geen habitat
- H1110A, Permanent overstromde zandbanken
- H1140A, Slik- en zandplaten (getijdengebied)
- H1140B, Slik- en zandplaten (Noordzee-kustzone)
- H1310A, Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)
- H1310B, Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)
- H1320, Slijkgrasvelden
- H1330A, Schorren en zilte graslanden (buitendijks)
- H2110, Embryonale duinen
- H2120, Witte duinen
- H2130A, Grijze duinen (kalkrijk)
- H2130B, Grijze duinen (kalkarm)
- H2140A, Duinheiden met kraaihei (vochtig)
- H2140B, Duinheiden met kraaihei (droog)
- H2150, Duinheiden met struikhei
- H2160, Duindoornstruwelen
- H2170, Kruiwilgstruwelen
- H2180A, Duinbossen (droog)
- H2180B, Duinbossen (vochtig)
- H2190A, Vochtige duinvalleien (open water)
- H2190B, Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
- H2190C, Vochtige duinvalleien (ontkalkt)
- H2190D, Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)
- H6230, Heischrale graslanden
- H6410, Blauwgraslanden
- zgH2110, Zoekgebied embryonale duinen
- zgH2120, Zoekgebied witte duinen
- zgH2130C, Grijze duinen (heischraal)
- zgH2160, Zoekgebied duindoornstruwelen
- zgH2180A, Zoekgebied duinbossen (droog)
- zgH2180B, Zoekgebied duinbossen (vochtig)
- zgH2190B, Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
- zgH2190C, Vochtige duinvalleien (ontkalkt)

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Kaartnummer: 20140410AR0219

Natura 2000: beleven, gebruiken en beschermen

BIJLAGE 2- BROEDVOGELTERRITORIA 2012

**BIJLAGE 3 -
INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN
NATURA 2000 – GEBIEDEN**

Kernopgaven (2)				
Kernopgaven (1)				
Doelstelling kwaliteit			▼	
Doelstelling oppervlakte			▼	
Landelijke staat van instandhouding			▼	
Habitattypen	▼			
H1310A - Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	-	=	=	
H1310B - Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	+	=	=	
H1330A - Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	-	=	=	
H2110 - Embryonale duinen	+	=	=	2.01
H2120 - Witte duinen	-	=	=	2.01
H2130A - *Grijze duinen (kalkrijk)		=	=	2.02, 🔔
H2130B - *Grijze duinen (kalkarm)	--	>	>	2.02, 🔔
H2130C - *Grijze duinen (heischraal)	--	>	>	2.02, 🔔
H2140A - *Duinheiden met kraaihei (vochtig)	-	=	>	2.03
H2140B - *Duinheiden met kraaihei (droog)	-	=	>	2.03
H2150 - *Duinheiden met struikhei	+	=	=	2.03
H2160 - Duindoornstruwelen	+	=	=	
H2170 - Kruipwilgstruwelen	+	= (<)	=	
H2180A - Duinbossen (droog)	+	>	>	
H2180B - Duinbossen (vochtig)	-	>	>	2.05,W
H2180C - Duinbossen (binnenduinrand)		=	=	2.08,W
H2190A - Vochtige duinvalleien (open water)	-	>	>	2.05,W
H2190B - Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	-	>	=	2.05,W
H2190C - Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	-	>	>	2.05,W
H2190D - Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	-	=	=	2.05,W
H6230 - *Heischrale graslanden	--	>	>	2.08,W

Tabel 1. Overzicht beschermde habitattypen van Natura 2000-gebied Duinen Terschelling. Daarbij zijn de landelijke staat van instandhouding, de doelstellingen en kernopgaven aangegeven (bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=2&id=n2k4&topic=doelstelling>).

Kernopgaven (3)				
Kernopgaven (2)				
Kernopgaven (1)				
Doelstelling populatie				
Doelstelling kwaliteit leefgebied				
Doelstelling omvang leefgebied				
Landelijke staat van instandhouding				
Habitatsoorten				
H1831 - Drijvende waterweegbree	-	=	=	=
H1903 - Groenknolorchis	--	=	=	= 2.05,W

Tabel 2. Overzicht beschermde habitatsoorten van Natura 2000-gebied Duinen Terschelling. Daarbij zijn de landelijke staat van instandhouding, de doelstellingen en kernopgaven aangegeven (bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=2&id=n2k4&topic=doelstelling>).

Kernopgaven (2)				
Kernopgaven (1)				
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)				
Doelstelling kwaliteit leefgebied				
Doelstelling omvang leefgebied				
Landelijke staat van instandhouding				
Broedvogelsoorten				
A004 - Dodaars	+	=	=	20
A081 - Bruine Kiekendief	+	=	=	45
A082 - Blauwe Kiekendief	--	>	>	40 2.02, 2.05,W
A137 - Bontbekplevier	-	>	>	10 2.01
A138 - Strandplevier	--	>	>	10 2.01
A195 - Dwergstern	--	>	>	20 2.01
A222 - Velduil	--	>	>	10 2.02, 2.05,W
A275 - Paapje	--	>	>	25
A277 - Tapuit	--	>	>	100 2.02,
A295 - Rietzanger	-	=	=	120

Tabel 3. Overzicht beschermde broedvogelsoorten van Natura 2000-gebied Duinen Terschelling. Daarbij zijn de landelijke staat van instandhouding, de doelstellingen, de omvang van de mogelijke populatie en kernopgaven aangegeven (bron: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=2&id=n2k4&topic=doelstelling>).

Kernopgaven (2)			
Kernopgaven (1)			
Doelstelling kwaliteit			
Doelstelling oppervlakte			
Landelijke staat van instandhouding			
Habitattypen			
H1110B - Permanent overstromde zandbanken (Noordzee-kustzone)	-	=	>
H1140B - Slik- en zandplaten (Noordzee-kustzone)	+	=	=
H1310A - Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	-	=	=
H1310B - Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	+	=	=
H1330A - Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	-	=	=
H2110 - Embryonale duinen	+	=	=
H2190B - Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	-	=	=

Tabel 4. Overzicht beschermde habitattypen van Natura 2000-gebied Noordzeekustzone. Daarbij zijn de landelijke staat van instandhouding, de doelstellingen en kernopgaven aangegeven (bron:

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=1&id=n2k7&topic=doelstelling>)

Kernopgaven (3)						
Kernopgaven (2)						
Kernopgaven (1)						
Doelstelling populatie						
Doelstelling kwaliteit leefgebied						
Doelstelling omvang leefgebied						
Landelijke staat van instandhouding						
Habitatsoorten						
H1095 - Zeeprik	-	=	=	>		
H1099 - Rivierprik	-	=	=	>		
H1103 - Fint	--	=	=	>		
H1351 - Bruinvis	--	=	>	=	1.02,W	
H1364 - Grijze zeehond	-	=	=	=	1.02,W	1.11 1.13,
H1365 - Gewone zeehond	+	=	=	=	1.02,W	1.11

Tabel 5. Overzicht beschermde habitatsoorten van Natura 2000-gebied Noordzeekustzone. Daarbij zijn de landelijke staat van instandhouding, de doelstellingen en kernopgaven aangegeven (bron:

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=1&id=n2k7&topic=doelstelling>)

Kernopgaven (2)					
Kernopgaven (1)					
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)					
Doelstelling kwaliteit leefgebied					
Doelstelling omvang leefgebied					
Landelijke staat van instandhouding					
Broedvogelsoorten					
A137 - Bontbekplevier	-	=	=	20	1.13,
A138 - Strandplevier	--	>	>	30	1.13,
A195 - Dwergstern	--	>	>	20	1.13,

Tabel 6. Overzicht beschermde broedvogelsoorten van Natura 2000-gebied Noordzeekustzone. Daarbij zijn de landelijke staat van instandhouding, de doelstellingen, de omvang van de mogelijke populatie en kernopgaven aangegeven (bron:

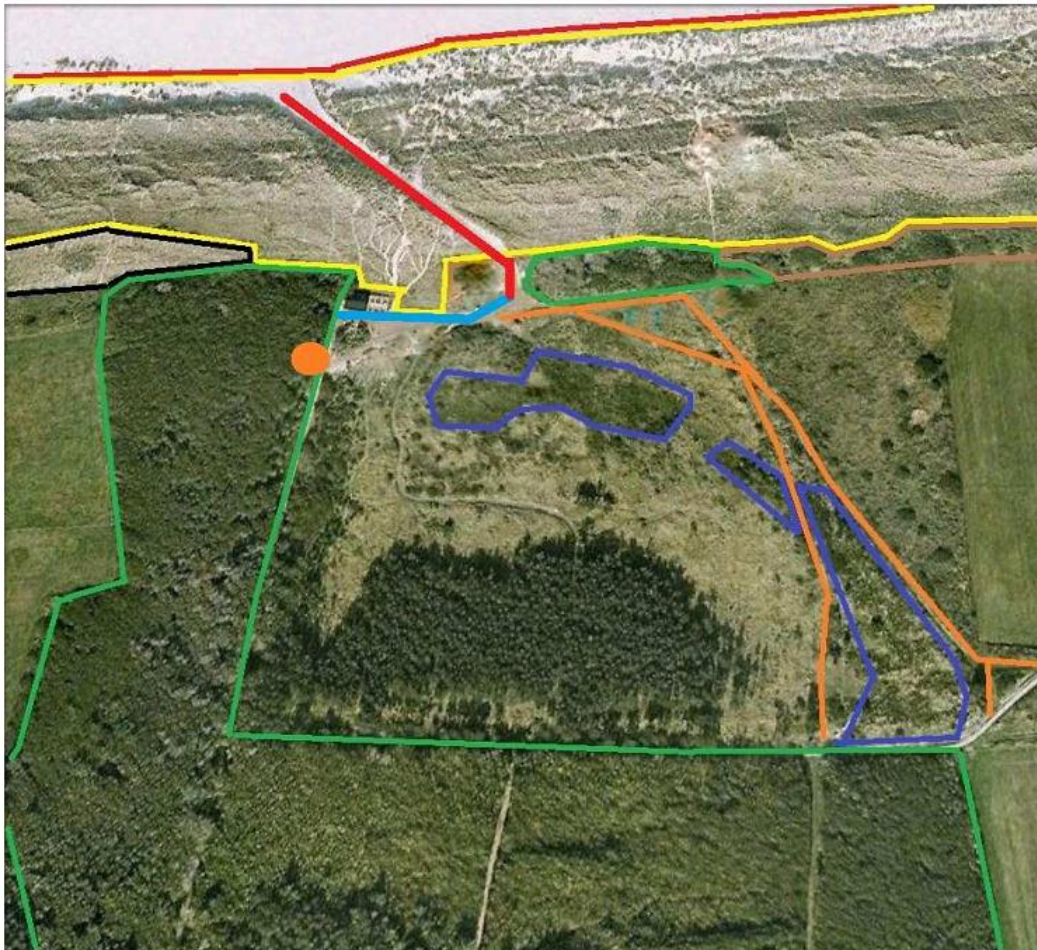
<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=1&id=n2k7&topic=doelstelling>).

Kernopgaven (2)					
Kernopgaven (1)					
Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)					
Doelstelling kwaliteit leefgebied					
Doelstelling omvang leefgebied					
Landelijke staat van instandhouding					
Niet-broedvogelsoorten					
A001 - Roodkeelduiker	-	=	=	behoud	1.01,W
A002 - Parelduiker	?	=	=	behoud	
A017 - Aalscholver	+	=	=	1900	
A048 - Bergeend	+	=	=	520	
A062 - Toppereend	--	=	=	behoud	1.01,W
A063 - Eider	--	=	=	26200	1.01,W 1.11
A065 - Zwarte zee-eend	-	=	=	51900	1.01,W
A130 - Scholekster	--	=	=	3300	1.11
A132 - Kluut	-	=	=	120	1.13,
A137 - Bontbekplevier	+	=	=	510	1.13,
A141 - Zilverplevier	+	=	=	3200	
A143 - Kanoet	-	=	=	560	1.11
A144 - Drieteenstrandloper	-	=	=	2000	
A149 - Bonte strandloper	+	=	=	7400	1.11
A157 - Rosse grutto	+	=	=	1800	1.11
A160 - Wulp	+	=	=	640	
A169 - Steenloper	--	=	=	160	1.11
A177 - Dwergmeeuw	-	=	=	behoud	

Tabel 7. Overzicht niet-broedvogelsoorten van Natura 2000-gebied Noordzeekustzone. Daarbij zijn de landelijke staat van instandhouding, de doelstellingen, de omvang van de mogelijke populatie en kernopgaven aangegeven (bron:

<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=1&id=n2k7&topic=doelstelling>).

BIJLAGE 4 – WERKZAAMHEDEN STRANDOPGANG (ZUMKEHR, 2014)

Kaart 2. Strandovergang Hoorn.

Dunne rode lijn: grens tussen de Natura2000-gebieden. Ten noorden van de lijn Natura2000-gebied *Noordzeekustzone*, ten zuiden van de lijn Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.

Dikke lichtblauwe lijn: tracé aan te leggen nieuw betonpad (verbindingspad).

Dikke rode lijn: pad van betonplaten over de zeereep (te verbreden)

Oranje stip; locatie voor stallen fietsen.

Tussen gele lijnen: H2120 – Witte duinen

Tussen zwarte lijnen: H2130A – Grijze duinen kalkrijk

Tussen blauwe lijnen: H2140B – Duinen met Kraaiheide, droog

Tussen bruine lijnen: H2160 – Duindoornstruweel

Tussen groene lijnen: H2180 A/B – Duinbossen vochtig en droog.

Oranje lijnen: paden door het duin.